

NOGRÁDI LAPOK

és HONTI HIRADÓ.

Politikai, társadalmi s közgazdasági hetilap.

Előfizetési feltételek:

Egész évre 6 frt. Fél évre 3 frt. Évesegyre 1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 15 krajcár.

Előfizetni csupán a kiadóhivatalnál lehet B.-Gyarmaton.

Hirdetési díjak:

Öt hasábos petítor 5 kr. Bélyeg minden beiktatásnál 30 kr. Nyílttér garmond sora 20 kr. — Nagyobb többletírdetéseket jutányosan eszközöltetnek.

A lap szellemi részére s a nyílttérre vonatkozó minden közlemények a szerkesztőhöz küldendők.

Előfizetési pénzek, reklamációk, és hirdetések a kiadóhoz intézendők.

Az alapítandó megyei közkórház ügyében.

Megyénk „közügyért” jelszavát szem előtt tartva, nemes emberbaráti gondolkodásnak fényes tanubizonyosságát adva azáltal, hogy egy megyei közkórház létesítését komolyan napirendre tűzte; s olvasva derék megyei főjegyzőnknek a hivatalos hírlelőben a közkórház megalkotására irányzott közleményét, s ismerve az ügy élére állott egyőnek fáradhatlan tevékenységét, buzgóságát, azon megnyugtató reményben lehetünk, hogy megyénknek — habár jó későn is — lesz egy igazi humanitárius intézete.

Isten mentsen, hogy az alább elmondandóim által praecupálni akarjam a nagyérdemű kórházi bizottság véleményét, eszméit; de miután tudom tapasztalásból, hogy a mostani általános szükség és többféle ilyenmű igények miatt mily csekély sikert ígérnek a magán adakozások, az eddig tudottakhoz még a következő szerény nézeteket nyilvánítanám:

1 ször: felkérendő lenne a „Madách emlék” bizottság, hogy a begyűlt és begyűlendő pénzekből, megyénk nagy költségének, Madách Imrének emlékére két ágyat alapítson. Bizonyos az, hogy annak, ki életcélját úgy is egyedül az ember szeretete és boldogítására alapítja, drága emléke alig öröklhető meg méltóbban, mint ekkép, s ily módon a bizottság által elvett kifizetés kulturális-célú is előretér; (Ez már el van ejtve. Szerk.)

2 ször: nemesak felhívás, hanem okos, ügyes kényszerrel is oda kellene hatni, hogy a nagyobb, módosabb községek külön, a kisebbek pedig többen összeállva, saját érdekében alapítsanak egy-egy ágyat; magában értetik, hogy az alapítvány, ha például 10 év alatt fizettetnék le, évenként csak egytizednyi hányad lenne letendő;

3 ször: a teendők megosztása céljából s talán a siker fokozása tekintetéből is, jó lenne, ha minden nagyobb községben községi kórházi bizottság alakulna, melynek élén egy jótékony szívről ismert nő, vagy lelkész, vagy más valamely emberbarát állna. Tölmácson nagy hiányát éreztük a tűzfecskendőnek, de Illés Ödön ur kezdeményezésére fecskendő-alap alkottatván, főleg az ő buzgólkodása folytán ma már, nagy előnyére a tűzbiztonságnak, van ezélszerű fecskendőnk. Erős akarat mellett a hivatottak által nagyon sok kivihető;

4 ször: megyénkben 57 birtokos van, kik egyenkint 1000 frton felül fizetnek adót, van ezeken kívül több nagybirtokos, kik politikailag ugyan nem szerepelnek nálunk, de annál szebb jövedelmet élveznek itteni birtokaik után; ilyenek: a primás, püspökök, káptalanok, s több világi nagybirtokos, ide sorolható még számos, igen jól dotált lelkész, kiknek leendő felhívásuk folytán szintén jó alkalom adathatnék az emberszeretet gyakorlásának tényleges kifejezésére; annál is inkább, mert majdnem mindennemű gaz-

dászati gépet és számos eselédet foglalkoztatván terjedelmes gazdaszatuk vitelében, leggyakrabban veendhetik igénybe a közkórház jótékonyágát.

Mindezen s egyéb szándékolt eszközök, a mind pl. a sorsjáték, ha nem lennének elég-ségesek ama nagy összeg beszerzéséhez, mely egy jól berendezett kórház megteremtésére szükséges, alig lessz kikerülhető az önmegadóztatás, melynek útján, ha minden adó forint után csak fél krajcárral honoráltatnék is a kórházi alaptőke, egy évtized alatt tekintélyes összeg kerülne ki, — a nélkül, hogy ez bármelyikünket is érezhetőbben terhelne.

Némi tájékoztatásul felhozom a budapesti „Stefánia” új gyermekkórházat, mely egyúttal mintául is szolgálhatna. Be van ez rendezve száz betegre. A ragályos, fertőző betegek osztálya el van különítve, a fűtés a kórtermekben lég által, az egyéb helyiségekben pedig Majdinger kályhák által történik, a szellőztetés a legkitűnőbb, centrális, s mellett az épület négy utca közébe van építve, s ez az egész modern alkotmány. 230000 forintba került. Természetes, hogy mi ily nagyszabású építkezésbe nem boesátkozhatnánk belé.

Végül sajnálatos dolog, hogy a megyei kórházi bizottságba a kompetens orvosi osztályból már most nem választottuk be valakit a b.-gyarmati vagy losonezi tekintélyes orvosok közül.

Perényi Gábor,
körorvos.

Az önkormányzati rendszer és a parlamenti felelős kormány.

I.

A ki visszaemlékezik az 1848 előtti megyei közgyűlésekre és ismerte azt a pezsgő életet, mely azokban uralkodott; a ki tanuja volt 1848. előtt a titánok harcának, midőn egy Kossuth, egy gr. Széchenyi, egy gr. Desseffy Aurél állottak a szabadelvűek, a mérsékeltek és a konzervatívok élén, a kiknek zászlója alatt a pártok összes értelmisége, úgy a megyék közgyűlésein élő szóval, valamint az akkori korlátozott sajtó terén, oly nemes harcot vívott, aminőnek nem volt párja a kerek földön; és ha manapság ezen a hazafiság tűztől lángoló szép politikai életet összehasonlítja a mostani megdöbbentő közönynyel: lehetetlen, hogy bánatos lelkét azon aggodalom ne szállja meg, hogy a magyar nemzetet sorvasztó láz emészti, a mi ha gyors és gyökeres orvoslást nem talál, a hazaszeretet elenyészett, s így a nemzet halálát fogja eredményezni.

Nincs vesztegetni való időnk. Közeledik a 12-ik óra s közeledése arra int, hogy minden jóra való polgár gondolkozzék a módok fölött, miként lehessen a mai tarthatatlan állapotokat jobbra változtatni.

Ezen nemes kötelességet teljesítem én is, midőn a néma sorokat utnak indítom.

Sajátságos sárum, hogy a világ legtitizteleiremeltőbb nemessége, — mely az 1848-iki törvénynek megalkotásával a nép millióit, faja vállaskülönbség nélkül magához emelte, — a megyék jogkörének feladásával, a magyar ősi alkotmányt alapjaiból kiforgatva s a magyar nemzet páratlan önkormányzati rendszerének halálát okozta, a mi s a z a u d o k a b a n n e m l e h e t e t t. Mi könnyű lett volna a szabadság ajándékozó arisztokráciának oly képviselőre fektetni a megyét, mely a magyar állam egyiségét s a magyar

politikai nemzetiség szükséges fölényét teljesen biztosította volna!

Néhány hónap előtt kiváló figyelemmel kísérttem Kossuth Lajos nagy hazánkban az önkormányzat védelmére írott cikkeit. Mélyen hatott reám azon meggyőződése, hogy az önkormányzat árára nem kell nekünk még a parlamenti felelős kormány sem.

Ennek ellenében érdeklőlvasztam Grünwald Bélának ezzel ellentétes nézeteit is. E jeles hazánkfi a megyei önkormányzat romjait a karja fölépítóni az egységes magyar államot.

Engedje meg tisztelt Szerkesztő úr, hogy hecses lapja hasábjain, én is hozzá szólhassak hazánk ezen életkérdéséhez, a melynek szerencsés megoldásától függ nézetem szerint a magyar nemzet szebb jövője. Kis nemzet vagyunk a nagy szláv és német törzsek közé beekelve. Nekünk intézményeink éretrevalóságával, a haladás zászlójának magasán lobogtatásával kell Európa, különösen pedig az ébredező kelet rokonszenvét s tiszteletét kiérdemelnünk; mert ezzel politikai életünket örökre biztosítottuk.

A politikai szabadság korszakát éljük. A nemzetek saját lábaikon akarnak járni. Keresik azon kormányrendszert, mely leginkább boldogítja. — A régi rendszert aláástuk és sokan azt hiszik, hogy annak teljes elpusztítása hozza meg a kívánt boldogságot. Le a megyei rendszerrel, s a választási joggal. Éljen az állami mindenhatóság, s a kinevezési rendszer. Ez a mai politika jelszava. Rosz jelszó!

Ki e sorokat írom, 1841-ben telepedtem meg az egykor országzserzte ünnepekt Nőgrád-vármegyében. — Résztvettem az 1848. előtti megyei életben. Gondosan tanulmányoztam az önkormányzat lény és árnyoldalait. A mit elmondandó vagyok, azt a gyakorlati életből merítettem.

Lehetetlen be nem látni, hogy a mi parlamenti rendszerünk és annak természetes kifolyása, a miniszterium abszolút hatalma, a nemzetet a tovább ellyedéstől megmenteni, s új életre ébresztetni képtelen. Ez a dolog természetében rejlik. A kormány hatalma nagy, és ha a kinevezési rendszer bebozatik: akkor föltétlenül válik, úgy, hogy a képviselők megválasztása legnagyobb részben a kormány tetszésétől fog függni; a midőn azután a képviselők többségével szabadon fog rendelkezni. Ezen visszás állapotnak csak a forradalom vehet véget. Példa erre Franciaország és Lajos Fülöp uralkodása, a midőn Guizot miniszteriuma nagy többséggel rendelkezett a parlamentben, az elégedetlen nemzet pedig a háta mögött föltámadt, és megbuktatta a miniszteriummal együtt a trónt is.

Napjainkban a parlamentben a kezdeményezési jogot átáljában csak a kormány gyakorolja. A törvényeket nem a nemzet alkotja, hanem a miniszterium gyártja. Egyes miniszterek vagy megbízottjaik, — a kik jó kodifikátorok hírében állanak, a nemzetre tük-málják saját nézeteiket, olykor rögeszméiket. Elárasztják a nemzetet vajmi gyakran halva született gyermekekkel úgy, hogy még a tinta sem száradt meg a törvényen, már is annak módosításáról, megváltoztatásáról kell gondoskodnunk. Ily idétlen gyermekek a szőlődézsma-váltsági, az urhérség feldarabolását megengedő, az uszorát oltórló sat. törvénynek, melyek a közép osztályt és a népet tetemes részben elpusztították. Nem ilyen az önkormányzati rendszer; mert a z é l ő a l k o t m á n y t k é p e z, mely mellett az egymást követő nemzedékek összes értelmisége befoly a törvényhozásba, s így n e m e g y o s h a t a l m a s o k i n t é z k ö d n e k a nemzet sorsa fölött, mint jelenleg tapasztaljuk, ha n e m m a g a a n e m z e t!

Midőn az önkormányzati rendszer érdekében ezen-nel sakra szállók: felbivom a más véleményen lévő hazafiakat, hogy nézeteimet vegyék szigorú bírálat alá, és nyújtsanak nekem alkalmat azok bővebb kifejtésére. Ussenek bár, csak hallgassanak meg.

Bodnár István.

Közigazgatási bizottsági ülés

(november 3.)

Elnök Madách Károly pont 10 órakor megvitatotta az ülést, melyen következő tárgyak vették fel, miután az alispáni jelentés felolvasatott a tudomásul vétetett.

Az előzőleg elintéztett ügyek tárgysorozata tudomásul vétetett, — valamint a nőülési és katonai elbocsátási ügyek, a szokott módon letárgyaltak.

Az Agárd községében vitássá vált ingatlanok tulajdonjogára nézve a nevezett község a tárgyalások megindítására, esetleg a törvénykezési utra utasított.

A nm. belügyminisztérium sürgösi a Kállay János kálói volt bíró elleni fegyvermi ügyben az eredmény közlését. Miután az ügy a szírákjárási szolgabírónál megfennlelt, ugyanaz következmények sulya alatt utasított arra, hogy az előző határozatoknak bala dékalanul feleljen meg.

A közigazgatási bizottság az 1885-ik évi országos kiállítás előmozdítását teljes mérvben méltányolja, s a gazdasági előadó e tárgybani indítványát a megye közgyűléséhez pártolólal átteszi.

Árvagy. A beadványok száma 13,239, ebből elintéztetett 12,120. — Árvagyokra beléti könyvekben 248,953 frt 84 kr. kamata 21,57 frt 48 kr, magán könyvekben 259,018 frt 2 kr; értékpapirokban 23,375 frt 27 kr; összesen 552,504 frt 61 kr. Tartalékalap 7270 frt 4 kr.

A nm. m. kir. belügyminisztérium Blaskovics Sándor, István, Albert, Miklós, Ernő és Anna kérvényét, melyben nevezettek kiskorúság alá helyezett Huszár Béla érdekében családi tanács felállítását kéri, következő rendelettel küldi meg: Minthogy Huszár Béla, kinek kiskorúsága meghosszabbított, a kérvényben előadottak szerint, alyai hatalom alatt áll, a folyamodók kérelmének alapján, a családi tanács felállítását az 1877 XX. t. cz. 151. §-ban körülírt alyai rendelkezés hiánya nem vehető s önelfogva az idézett t. cz. 152 §-a alapján családitanács felállításá rokonok kérelmére meg nem engedhető.

Reményfy József előterjesztése folytán tekintettel az újabbban számos helyen (pesti circus) előfordult vesélyes tüzesetekre, s tekintve, hogy a megye területén a színházi s egyéb látványossági előadások a tűzvesélyek igenis kitelt helyiségekben tartatnak, az alispán elnöksége alatt: Reményfy József, Eglmayer Adolf és Tornay György tagok ily utasítással küldetnek ki, hogy az övrendszabályokra nézve javaslatot terjesszenek be.

Ugyancsak Reményfy József indítványa folytán, tekintettel azon megyeszerte elterjedt hírokré, hogy a megyében az újonczási eljárásokból kifolyó visszaélések miatt vizsgálatok vannak folyamatban, s arról az eziránt nyilatkozatra kért alispán hivatalos tudomással nem bír az alispán felhivati batározatott, hogy a keddénben tájékoztat. szerezve, a jövő bizottsági ülésen előterjesztést tegyen.

Jogügyek A földm. minisztérium leirata, melylyel a losonczy caismadia ipartársulat s a losonczy ált. ipartársulat közt a vásári árulási hely vitássá vált kijelölési jogának kérdésében hozott Losonczy város képv. közgyűlései, s a közig. biz. határozatait megsemmisíti, s mint iparosügyet a városi tanácshoz I. fokú elbírálás végett áttétetni rendeli. Ennek folytán keszes iratok Losonczy város tanácsának megküldetnek.

Hoffman Bernát és Glázer Gábor közti rogale ügyben a belügyminisztérium az előnevezett kérvényt leküldi. Tekintve, hogy ebben 2 egybehangzó batározat hozott, a kérvény elutasított.

A Gallo József panassa folytán Rákossy János kékői körjegyző ellen folyamathat tett fegyvermi ügyben az iratok Szerény Gábor főszolgabíróhoz kiadattak 30 nap alatti intézkedés végett.

Scitovszky János felebbezése Nőtincs község képv. testületének pótdó ügyben hozott sérelmes határozata ellen illetékességéből a megyei közgyűléshez tetetett.

Tanügy. Jubász Etel csergi tanítónő megválasztása megerősíteték; ugyancsak Koltay Miklós somosújfalusi tanító megválasztatása szintén megerősíteték.

A sziráki isz. iskola a nyilvános jellegű felekezeti népiiskolák sorába felvétetett.

A b. gyarmati ipariskola számadása és költség-előirányzata pártolólal felterjeszteték.

A nógrádi járásban oly község, melyben 30 iparos tanuló léteznék, nem találhatván, ezen járásban ipariskola felállítására nézve szükség nem sorog fenn. Az adóügyben beadvit magán kérvények elintéztetnek. —

Börtönügy. A fegyenczek száma volt október havában 287. A fegyenczek keresménye 342 frt 75 kr, melyből az államra esett 240 frt 98 kr.

Ütügy. A jelentés időrovidsége folytán össze nem állítottak.

A Lókos patak szabályozása tárgyában készitendő javaslat ezaljból a helyszínre a főmérnök kiküldeték.

A m. kir. államvasutak igazgatósága újból meg-sürgösi a bizottságot az Ipoly és Szuba patak szabályozási költségeinek behajtása iránt. — Kiadatott az alispánok.

Megye alispánja beterjeszté Endrefalva és Felfalu községek azon kérvényét, hogy vicinális közmuunka erejüket az Endrefalva és palfalusi uton ledolgozhassák. Ezen kérvény előleges kihallgatások végett Veres János főszolgabíróhoz kiadatott.

A görkázaknak minden öt év alatti újbóli megvizsgálása elrendetett.

Póstaügy. N. Birkányban november 1-től postahivatal lépett életbe.

Felterjesztés tetetik a m. kir. postagazgatóság-hoz, hogy Szinohanyán, melyhez Mlgyó és Turcska beosztandó lesz, postahivatalt állítsassék.

Egészségügy. Dr. Kacsokovics Gyula főorvos jelentése szerint a község egészségügy október havában nem volt kedvező. Leggyakoribb volt a legzőzerek bántal-ma és a caúzs bajok. — Járvány nem volt. A sorto-sekond a lépfene nagy mérvben uralt. Így például Szátokon 290 drb sertésből 124 hullott el. Romhányban pedig egy csikó esett a lépfene aldozatán.

Harmos Gábor felhívja figyelmét a tisztifőorvos-tak azon talán országszerte paratlanul álló botrányos állapotokra, melyek a megyében egyáltalán, de különösen B. Gyarmaton a prostitúció ügyében tapasztal-batók, ez utóbbi helyen az már oly minden tekintetel mellőző módon ütötte fel fejét, s hírlapi felszólamlás tárgyát is képezte, hogy a nyilvános sör és kávéhá-zakban is tanyát ütött s az esti órákban tisztességes nőszemélyek az utcákon nem járhatnak, s kéri hogy a megyei egészségügyi szabályrendeletnek idevágó in-tézkedési alapján a szabadszemélyek batósági nyil-vántartása s ennek alapján szükséges orvosrendőri szemlék miért nem tartatnak, s miután kétségtelen, hogy e nyilvántartások és lajstromok sem a szolgabi-rák sem a járási és körorvosok által nem vezetettek s így a főorvoshoz be sem terjesztettek, felhívja, hogy ezek jövőbeni teljesítése iránt a szükséges előterjesz-téseket, mint egészségügyi előadó és az egészségügyi személyzet főnöke és ellenőre, a bizottságnál illetve azt az alispánnál megtegni sziveskedjék.

Reményfy József osztja az elmondottakat s a hely-zet illusztrációján számos adatokat és tényeket sorol fel s a leggyökeresebb intézkedések megtételét balaszt-hallatnak mondja.

A főorvos előadja, hogy tudomása szerint az or-vosrendőri szemlék a nyiltházbeliekre nézve megtar-tatnak, s hogy egyéb tekintetben hivatalos tudomás-sal nem bír.

Ennek folytán batározatott: a megye tisztifőor-vosa, ügyis mint egészségügyi előadó és az egészség-ügyi személyzet ellenőre és főnöke utasittatik, misze-rint a megyei egészségügyi szabályrendelet 38, 40, 41, 42, 43 és 45 §§-ának intézkedési alapján, a járási és körorvosoktól, úgy a szolgabíráktól a nyilvántar-tási kimutatásokat bekövetelve, s az e részben tapasztalt mulasztásokról magát tájékoztatva, a bizottság jövő ülésében előterjesztést és javaslatot terjesszen be; a 39. §. tilalmának tapasztalt figyelmen kívül hagyása folytán pedig ezen tilalom szigorú érvényesítése in-dokból kellő előterjesztéseket tegyen, s a rendőrható-ságoknak e részben tapasztalt mulasztása esetén az alispán illetve a bizottság intézkedést kérje ki. Egy-szersmind a szolgabírák és járási orvosok a kívánt adatok és nyilvántartási kimutatásoknak a tisztifőor-voshoz leendő beterjesztésére e helyütt is szigoruan utasittatnak.

Az ülésnek több tárgya nem lévén, déli 12 óra kor befejeztetett.

Válasz „A megyei tanító-egylet” című cikkre.*)

Hol volt, hol nem volt, elég az hozzá, hogy élt hajdanában a latin világban egy ügyvéd, aki egy bizonyára zsíros kakas-perben tartott tárgyalás alkal-mával, beszédje bevé által elragadtatva, a helyett: Gallus Mathias (Mátyás kakasa), több ízben Galli Mathias (a kakas Mátyása) kifejezésel élt.

Nem tudom, ismeri-e Kovácsi úr ez adomát, annyi azonban bizonyos, hogy a gallimathias meg-írásához kiváló tehetség van, s ezt legközelebb a „N. L.” 43 ik számában megjelont: „A megyei tanító-egylet” című közleményében fanyesen behizonyította, mely közlemény, mint e nemben valódi remekmű, egy 40 éves néptanítónak méltán díszére válik.

De hogy a dologra térjek, tehát — Kovácsi József úr, mint az egyszeri közszót, hátat fordítván Selmech-bányának, megye, igen is, ő megye, azért is megye — Hodricsra! A választengornyai keserve s bánata neho-zedett lelkére akkor, midőn „vég búcsúja” meg

*) Ezzel az ügyet lapunk részéről befejeztetnek jelöltük ki. Szerkesztő.

írásához fogott, annyira, hogy a tollat csak fekete tintába mártogatta s a betűk egytől egyig mély gyász-ban jelentek meg a t. cz. közönség előtt. — Hogy is uol hiszen ő annyira szerette, tisztelte, bálványozta, a nógrádi tanító egyletet — a mennyire töltö telt. Az egylet azonban, fájdalom! ez odavisszat szemben, annyi hadarság közt a legnagyobbat követve el érde-keben, a mennyiben ő, mint az egylet egyik legpau-tosabb nemfizető tagját, 40 éves tanítói működése el-ismerecsül legfeljebb kimutatásra ajánlotta, dicseks-ágonak, hogy ő t. i. Kovácsi úr erre sem sem vágyott s az ajánlata nem kelt fel senkit — sem Tolna sem Baranyamegyében.

Egy éves elvtársunké (21) jövén Kovácsi úr az egylettel, neki természetesen mennie kell, ezt követelvé-től nemcsak az az osonni, hanem legújabb teljes hite s meggyőződése is. És mert ő megye, tehát vége-mindennek e földön, azonkívül vége az egyletnek, vége az állami és községi „tanár” uraknak, vége a hódolhat megyere szűz murikának, a közigazgatási megrovásnak stb. De vége volna még e válasznak is, ha Kovácsi v. ghucsájában — való-zinúleg a közönség jöhiszemű feltevezetése ezaljból — mesteri kézre valló nagyogó szívegyeletben nem pompáznának a hazugság, ámtítás, fordítás s gyanúsítás, s több efélék, miket nem hagyhatok kommentár nélkül.

Kovácsi úr cikkének bevezető soraiában mély tanulmányozár és hasznos tapasztalat eredménye képes drámai rövidséggel kerekén kijelont, hogy neki ok-volten szüksége van egy prot. felekezeti tanító egy-letre, s ennek szükségét hat sorban papírra vetet-néhaú köznapi frázissal támogatván. Hogy Kovácsi úr a saját érdekekben mit tart jóának vagy rosszának, ahhoz senkiuiek semmi köze, azonban a ma-ga érdek jelen esetben nem egyezvén a közérdekkel, én részemről egy felekezeti egylet alakítását a tanügy szabad fejlődésére bátrányosnak s tisztán protestan-szemponthoz legközelebb is feleslegesnek tartom. Közte-domásu dolog, hogy a prot. egyház szervezete a leg-demokratikusabb alapokon nyugszik. Ha a prot. fel-tanítóknak a tanügy általános s a tanítóág közs-érdekein kívül specialis ügyeik is vannak, ezeket az évenkiut tartatni szokott cseperességi gyűlések alkal-mával nyiltan és bátran megvitathatják, elintéztetik, s ha akarják, még az özvegy árva intézetet is felvirá-goztathatják.

E nézetnek hódolt országszerte a prot. tanítók többsége a 70 es évek elején, midőn az „új aera” alatt az egyletek felekezeti jellegét eltördítve, az álla-lános megyei tanítótületekkel olvadtak össze, s ezek közt jó példát mutatta, első volt a szépesi ág. hitv. tanító egylet, mely a következő szép jelszó mellett: „Warum noch länger absondert leben, Da wir vereiniget uns einander haben?” 1871-ben felekezetenélkülivé alakult.

További okoskodásban Kovácsi úr, sennek bir-deti, hogy ő „első sorban” lutheranuss a következőleg csak azután ember és hazafi. Tisztelem mindenki meg-győződését, még Kovácsi urét is, de e nézettel mint rég elavulttal, sehogy sem vagyok képes megbarát-kozni. Szerintem s bátran mondhatom szerintünk, kik a modern népiiskola hívei vagyunk, a népiiskola mai nap már állami intézmény s mint ilyen nem nevel sem lutheránusokat, sem katholikusokat, sem zsidókat, még berabutlereket s nazarénusokat sem.

Aki a „néptanító” tisztes czimét viseli, működ-jék bármily jellegű iskolában, annak tudnia kell, vagy legalább kellene azt, hogy az ő hivatása első sorban a növendéket mint embert fellogni, emberi tehetségeit fejleszteni, továbbá azon miveltség alapját megvetni, melyre minden embernek és honpolgárának vallás-különbség nélkül szüksége van. A kéntortanító mint kántor igen is egy felekezet szolgálatában áll, mint tanító azonban első sorban a haza szolgálja.

A cikkben ezután következő történeli vissza-pillantásra semmi megjegyzésem. Annál több szó fér ahhoz, a mit a megyei tanítótület viselt dolgairól nyilvánosságra hozni nem állott. Mint Kont, akarom mondani Csont a kemény, vitéz, ugyancsak neki ront az állami és községi tanítóknak, szemükre lobbantván azt, hogy az egyletben a vezérletet magukhoz ragad-ták, ami absurdum, mor: az ő számuk a megyében alig rug 30 főre s az egylet 270 tagja közt az őriási felekezeti többséggel szemben csak törpe minoritást képeznek. Továbbá büüll rövjá fel nekik, hogy „ta-nár” uraknak czimeztetik magukat, pedig bőlesen tudja, hogy ez a közönség hibája, mely nemcsak Gyarmaton, hanem az ország sok városában a tanítókat, s felekezeteket is „tanár” uraknak titulálja megtisztel-tetékép-n, a mi pedig koránt sem az. Ezután nemis haragja tetőpontjára emelkedve, mérgösen kikol az egylet két batározata ellen, melyek közül az egyik szerinte beavatkozás a r. kath. lelkészek és tanítók közötti viszonyba, a másik pedig mélyen be akar nyulni a prot. autonómiába. Borzasztó! borzasztóbb

annál inkább, mert mi tuda tagadás benne, mindkét határozatot felekezeti tanítók hozták. O tempore, o mores!

A mi a „kézsőket“ illeti, mely ellen véletlenül én adtam be a b. gyarmati kör ülésén az indítványt, kénytelen vagyok újból kijelenteni a magam a mindazon társaim nevében is, kik a határozatot hozták, hogy előttünk azon tanító, ki papjának kezét csókol, nem tanító, hanem, hogy is mondjam csak, pardon, hogy kimondom — pap-pi-n-a-s!

A protestans autonómiába mélyen benyúlni akaró határozatban, mely többek közt azt óhajtja, hogy a felekezeti tanító ne csak az egyház törvényeire, hanem az alkotmányra, a biza és trón iránti hűségre is esküdjék meg, továbbá hogy az iskoláztatóknak jogukban álljon az iskolák tanítói és ifjúsági könyvtárát megvizsgálni, nem találom semmi sérelmet az autonómiára nézve, s ez legfőkébb azon tanítókra válhatnék veszélyessé, kik pl. a „Néptanítók Lapját“ mint az iskola vagyonát nem őrzik úgy, mint azt a törvény rendeli.

Ezért bizony kár volt félrevenni a harangot, mert az autonómia erősen áll, mint Sion hegye s épen nem szorul Kovácsi ur védelmére.

Arról az állítólagos hatósági kitiltó rendeletről a kath. tanítók mit sem tudnak, nem is fognak tudni, mert olyan nincs, de nem is lehet oly hatalom az országban, mely bárkit kitiltathatna egy oly egylettől, mely szentesített törvény alapján van szervezve s melynek alap-zabályai a magyar államkormány által vannak megerősítve. Ez tehát merő kóholyman, vagy magyarul mondva, hazugság.

Mielőtt jelen válaszomat befejezném, szabad legyen — vargabelút téve — néhány szóval jelen tanügyi viszonyainkról megemlékezni. A népkiskolák túlnyomó része hazánkban, sajnos! még mindig részint a felekezetek, részint a nemzetiségek szolgálatában áll. A népnevelés csakis legújabbán 1868 után kezdett nemzeti ügyggyé emelkedni s azzá is lett főleg az ország nagyobb városaiban, mint pl. Budapest, Szeged, Pécs, Kassa, Arad, Temesvár, Szolnok, Cegléd, Győr, Komárom, Nagyvárad, Székesfehérvár, Szabadka, Eger stb. melyek iskoláikat még a múlt évtized elején felekezeti iskoláknak nyilvánították, s melyekben azóta virágzó községi iskolák terjesztik a kulturát s fejlesztik a hazafias magyar szellemet. A nagyobb városok példáját követték a kisebb városok s ezek után a falvak különösen az alföldön, hol a községi iskolai intézmény annyira gyökeret vert, hogy pl. Torontálme gyében 147, Temesben 105, Szörénymegyében 99, vácsbodrogban 80, Csongrádban 85 stb. közös iskola áll fenn. A kor e vívmánya s a 38. t. cz. e gyűlölcse azonban sehogy sem volt inyére a hierarchiának, s néhány év előtt megindult az agitáció, mely a közös iskolák ellen irányul, a mellett a tanügy szabad fejlődését s a tanítók tömörülését minden lépten nyomon meggátolni igyekezik.

S imé ily körülmények közt előáll egy a mi népünkben való, előáll egy 40 éves néptanító, előáll Kovácsi József, s a helyett hogy népét összetartására, testvéri szeretetre buzdítaná, kezét fog az ultramontanokkal s kvalifikálhatlan ambícióival kezdi köztük élesíteni az egyenlenség átkos tűzét, s társait nyílt szakadásra lájítja, vak eszközül akaráván őket felhasználni — önző céljai elérésére. Szívünkben kívánjuk, hogy sikerüljön terve, még pedig egy szép fiaskó alakjában, melyből, ha akarja, kivonhatja azt az erkölcsi tanulságot: hogy a toll nemcsak írásra, hanem fosztásra is való s egynek így, másnak meg amúgy illik a kezébe. Zolénka János.

Nógrád hegyeiről.

Folyó év szeptember havában A. Sztregován, november 1-től Szennán és F. Tiszovnyikon nyitattak meg póstahivatalok, sőt a bir szerint Abolován és A. Esztergályon is egy egy berendezendő.

Hála legyen az Úrnak! És hála legyen azon uraknak is, a kik a póstatyger berendezésére Nógrádmegye eme északi vidékén vag; kérelmezőleg, vagy ajánlólag, vagy döntőleg befolytak. — Nagy vidék ez. Végső póstai állomások: Gács, Losonc, Szakal, B-Gyarmat, Kékkő; Zólyommegyében: Dobronya Zólyom, Véglyes, Szalatnya. A zólyomi részre nem reflektálok. — Nógrádi részét 23,941 honpolgár lakja 52 községben, melyekből egynémelyike, a lakosság számát tekintve, kis városnak beillenek. A községekhez 12 telep és 13 pusztá számítottak.

Mindaz 10 körjegyzői hivatal közé sorolva, egyháziilag igen számos római katolikus és evangélikus lelkeszi hivatal által gondoztatik. És itt e nagy népes körvidéken — a végsőkön kívül — nem volt belpóstai állomás! A végsők pedig példaképen, így állottak: Gácsról—Kékkő 6—8 órányira, Szakaltól—V. Szalatnya 12—14 órányira egyenes keresztvonalon.

A kereskedelmi legtöbbnyire izraelita, s az egész keresztény közönség a levél stb. forgalomnál drága küldönczközlésben szüldött. A lelkeszi hivatalok ahol lehetett a körjegyzői hivatalokhoz simulak. De mi haszonnal? ha pl. maga a f. tiszovnyiki körjegyzői hivatal más körjegyzőségen — Abolován — keresztül egészen Gácsra kénytelen volt hordatni postáját, igen gyakran a küldöncz életfeszélyével. — Vagy Turópolya, majd 1200 lelket számláló község, körjegyzőileg F. Tiszovnyikhoz beosztva, kénytelen volt postáját Kékkőről 5—6 órai járással külön hordatni, perze csak egyszer egy hétben, télen két hétben is, és két napi járással, s csakis ha a küldöncz óriási erejű férfi volt, a ki a haborított völgy és a fensik hóvatarjain vergődhetett keresztül. S ezek nem a legkirívóbb példák. Ez rendre majd minden községgel s itt hivataloskodó jegyzővel vagy lelkeszszel kisebb nagyobb mérvben így volt. Bizony nyomasztó existenciák. Bevágnak poenitentiáknak valami „Straf kompánia“ számára.

Azért éljenek azok urak, a kik e vidék belpostai állomásainak berendezésére betolytak. Őt pósta! Tessék elképzelni a póstahíányt azon a vidéken, a hova ez egyezzerre befér. Pedig befér. Több se volna sok. De ennyi is valódi áldás Nógrádmegye ezen északi vidékére. A fent jelzett nyomorból alig lehet egyszeribe feleszmélni s elhinni, hogy ez mind igaz, s ha igaz — tartós és állandó igaz legyen. De törtenjék a helyvidéki postákban bármimű berendezés, változás, áthelyezés, szaporítás (adj óh Isten), vagy redukálás (ne adj Isten!) — a fővonal: A-Sztregova, Szenna, és Szenna kiváltképen, F. Tiszovnyik (vagy esetleg Turópolya), ezen fővonal bántatlanul maradjon! Mert ez a hegyi nagy körvidéknek ügyezőlvá határozott átmérője, a melyben Szenna a központ! A nevezett helyeken megállapított s részben már működő posták, a főleg a szennai mint központi állomás e vidékre nézve valódi életkérdés, s a hazafias magyar művelődés postulatumai. — Egy felső-nógrádi hazafi.

H i r e k.

Személyi hírek. A november 3 ki közigazgatási bizottsági ülésén a választott tagok részéről jelen voltak: Hanzély László és Reményfy József urak. — Lászlóffy kir. erdőfelügyelő november hó 7-én B. Gyarmaton volt.

Hymen. Algöver Vilma kisasszonyt, Algöver Mihály, Zichy senioralis uradalmi mérnök kedves leányát november hó 4-én vezette oltárhoz Kendevics Károly Budapesti fővárosi tanár. Az esketést Gaál Mihály lelkesz végezte a zaborai templomban.

A megyei bizottsági tagok választása meggyezerte november 6-án ment végbe. B-Gyarmaton bizottsági tagokul megválasztottak: L. Imádi Károly, Simko Frigyes és Dr. Feledi Ferencz. Szécsényben Horthy Gábor, Patakon Tillman Károly és Szerémy Gábor, Patvarczon Beniczky Mihály és Majthényi Imre.

Karlík János urnál f. hó 8-án délután tiszteltgett az általános ipartársulat 8 tagu s az iparos ifjúrági egylet 6 tagu küldöttsége hogy őt az elnökség elfogadására felkérjék, melyről a legutóbbi időben lemondott. Mint örömmel értesülünk, Karlík János ur engedett a küldöttségek kérelmének, s az elnökséget mindkét helyen újlag elfogadta.

Lesz már vasút! Az alispáni jelentés szerint a közmunka és közlekedésügyi miniszterium 34,410. sz. alatt Lovag Falk Zeigmond és érdektársainak kérényök folytán, Vácztól Rádon, Penczen, Csőváron, esetleg Sápon, Gután, Kövesden, Becskén, Kelecsényen, Nándoron, Mohorán és Szűgyőn át B-Gyarmatig vezetendő II-od rendű vasutvonalra az előmunkálati engedély egy évre megadatott. — A miniszterium felbírja a megyét, hogy a vállalkozóknak segédkezet nyújtson munkálataikhoz.

Nyilvános köszönet. Alulírott kedves kötelességet teljesítok, midőn a helybeli róm. kath. ugynevezett „nemzeti“ iskola tiszteletlevelében a nyilvánosság terén is hálás köszönetemet fejezem ki t. Reményi Károly ügyvéd urnak s iskolaszéki tagnak a tanügy érdekében tett azon buzgó fáradozásáért, melylyel — tekintve az iskolának a multból eredő zűlélt viszonyait — a két kért népes osztályt kezelő két tanító jutalmáskul az iskolaszék által megszavazott 100—100 frtnyi jutalomdíj előállításához a róm. kath. híveknek eszközölt gyűjtés által járulni sziveskedett. Továbbá t. Vannay Ignác ügyvéd urnak és iskolaszéki tagnak, ki az iskolánk ellen legújabbán folytatott perben védőügyvédi közreműködését díjtalanul felajánlotta. Forró köszönetet mondok mégis Komjáthy Anzelm kir. tanácsos, tanfelügyelő urnak, nagos Pajor István kir. tanácsos, árvaszéki elnök urnak és t. Tomesó Nándor polgári iskolai igazgató urnak az általuk iskolánk számára adományozott többrendbeli becses könyvekért. Nem mulasztatom el egyszeremind ezuttal hálás köszönetemet nyilvánítani a helybeli takarékpénztár t.

igazgatóságának azon nemcsakivú gondoskodásáért, hogy a mult évi szárazmadás alkalmával iskolánk szegény tanulóit is 25 frt segélydíjban részesíté; valamint t. Cséfalvay Geza takarékpénztári segédkönyvelő urnak szegény tanulóik taneszközeire felajánlott 2 frtnyi adományáért. A tiszteletlevelében: Vilim József, igazgató tanító

A csendörök már útban vannak. — A honvédelmi miniszterium legközelebb felkérte a megye közönségét, hogy tekintettel az állam nagymérvű kiadásaira, hívja fel a megye községeit, hány fuvarral kívánnak hozzájárulni a csendörök és felszerelvényeik behozatalára? B-Gyarmat városa legközelebbi közgyűlésen 10 fuvart ajánlott fel. — Tudvalevőleg a száronparancsnoksági személyzet és tiszteken kívül Nógrádba 72 csendör osztatott be.

Halálozás. Lehoczy János volt gazdatiszt 69 éves korában f. hó 6-án kísértetett Szelyben örök nyugalomra. — Ffj. Sulez Lajos urat, a b. gyarmati népbank könyvelőjét, s az önként tűzoltó egylet alparancsnokát súlyos csapás érte; egyetlen Irén nevű kisleányát kiragadta a halál a szerető szülők karjaiból. A temetés november 6-án nagy részvét mellett ment végbe. — Ugyancsak a novemberi sorvasztó idő egy kedves alig 21 éves leánnyal tette gazdaggá a b. gyarmati temetőt. Ugyanis a társas köreinkben ismert és közkedveltségben volt Szabó Ilonka november hó 6-án este 10 óra felé lehelte ki anyagi lelkét. Temetése f. hó 8-án a legnagyobb részvét mellett ment végbe. Öszinte fájdalom vette ravasztát körül, és sok — igen sok köny hullt a korán elhervadt szép virágszál koporsójára.

A baka-nóta Magunk is voltunk afféle bakagyerekek, s tudjuk nagyon jól, hogy vigág nélkül vajmi nehéz az a bakaélet, s azt sokszor csak a jókedv teszi elviselhetővé. De hát a jókedvnek is meg van a maga ideje, helye és módja. Tegnap mult egy hete, november 3-án délután egy szakasz honvéd ment a céllovászatot gyakorolni egy tizedes vezetés alatt, s elhagyva a megyeházát, nótára gyűjtöttek. — Tudtunk szerint az előírás tiltja a városban belül a dalolást, mindazonáltal nem szólalának fel az ellen, ha az a dal tisztességes lett volna. — Hadfiaink azonban a legocsmányabb s legerkölcselelenebb trágár dalokat szedték elő a dalolták a városi lakosság nem nagy épülésére, de annál nagyobb megbotránkozására. — Nem célja felszólalásunknak, hogy honvédjeink a dalolástól talán végleg eltiltassanak, de legalább figyelemztetendők lennének, hogy a dalokat — ha már dalolni, való kedvük van — máskor jobban megválogassák hogy azokkal ne csak maguknak, hanem a közönségnek is szerezzenek néhány kedélyes perczet. *Herzéria.*

Rövidhírek. A Luther ünnepélyt B-Gyarmaton és Losoncban ma tartják az ágostai evangélikusok. B-Gyarmaton az evang. templomban a helyb. dalárda is közre fog működni. Istenitisztetlet után díszbeled lesz a „Balassa“ című vendéglobban, melyen egy teríték ára 1 frt 70 kr. — Losoncban özv. tiszteletes Baskay Mihályné szül. Morray Rozáliát nov. 3-án temették el 70 éves korában. — Debreczenben 2 leányiskolai tanító állásától felfüggesztetett, mert a kitűzött időre nem nősültek meg. — Nyirbátorban egy Sreiber Adolf nevű uszorást az izr. hitközség a maga kobeleből mint bélyegzett egyént a községből erkölcsileg kizárta. — A felvidéki magyar közművelődési egylet e hó 20-án fogja megtartani alakuló közgyűlését Nyitrán Herceg Odesschalchi Gyula elnöklése alatt. — A fülöki kir. járásbíró-sághoz albiról Orozi Gyula, eddigi tornáljai albiró neveztetett ki. — Nézsán november hó 16-tól postaiállomás lép életbe.

Szerkesztői üzenet.

Kis-Oroszi. A beküldött versek közül egy sem válhat be. Kérünk jobbakat. A szód. Y-nak. Elő kísérletnek elég jó, de nem közleni való. — Különben meg nem árt, ha gyakorolja magát.

Nyilatkozat.

A Muzslyay Gyula és Fülöp István urak közt fenforgó becsülethelyi ügy előttünk lovagias úton elintéztetett. —

B-Gyarmat 1883. évi november hó 2-án.

Lazkány Pál, Hanzély Márton,
Iránka István, Kacsokolta Irán.

Felolós szerkesztő:
Horváth Danó.

RIEDEL JÁNOS
puskaműves Balassa-Gyarmaton
egy tanonczot elfogad.

